

[Jens Frandsen.]

på det med friske øjne, registrerer, hvad der foregår osv., og at deres rapporter er i stand til at slå igennem også helt til tops.

Desuden er det også en erfaring, at det indefra ofte er lettest at rationalisere fra neden, mens dét at trænge igennem i toppen kan vise sig særdeles vanskeligt for ikke at sige i tilfælde umuligt. Og vi må nok indrømme, at denne opgave i hvert fald løses bedst af udefra kommende folk, der kan få deres rapporter igennem til prøvelse. Jeg kan ikke forestille mig, at et sekretariat skulle kunne gå og rationalisere hele statsvirksomheden; så skal man nok have ansat langt flere, end jeg i hvert fald mener man skal gøre. Det var jo ikke meningen, at der skulle vokse en vældig administration op her, selv om den også skulle have de bedste forudsætninger for at rationalisere sig selv. Jeg tror derfor, det er nødvendigt og rigtigt, at man drager virksomheder udefra ind også for at få den gennemslagskraft til at skaffe oplysninger og rapporter fra alle led, også fra de ansatte, dem, der ligger noget nede under chefstillingerne.

Jeg har ofte hørt sige, at rationalisering i private virksomheder er lettere, at det er noget andet end at rationalisere den offentlige administration. For så vidt angår offentlig produktionsvirksomhed, kan der ikke være nogen særlig forskel. Her kan man direkte sammenligne produktion og administrationsomkostninger. Hvis man samtidig vil indhente tilbud på tjenesteydelser fra private virksomheder, vil man være i stand til at kontrollere og dermed se, om vore egne virksomheder drives på rationel vis.

Når vi kommer til selve administrationen, undervisningsvæsenet, sundhedsvæsenet osv. er det straks sværere, og det er vel særlig her, vi må høre, at det er noget andet. Ja vel, vil jeg sige, det er noget andet, det skal indrømmes, men hvis man mener, at dette betyder, at man ikke kan rationalisere, må jeg afgjort vende mig imod den indstilling. Rationalisering fra ét virkefelt til et andet er altid noget andet, men rationalisering

kan også finde sted dér, såfremt man da ikke allerede er kommet så langt, at ingen kan se bedre måder. Vist kan vi støde på områder, hvor rationalisering kunne finde sted ved en ændret fremgangsmåde eller ved nedlæggelse af institutioner, og vi kan sikkert her støde på mange områder, hvor vi måske politisk vil sige, at det ønsker vi ikke at nedlægge, fordi det har en opgave, som må udføres, det kan have specielle grunde; dér må vi tage ansvaret for, at man har mere administration.

Den offentlige administration har i mange led den opgave at være et serviceorgan for befolkningen, det skal vi heller ikke glemme. Alt dette skal også gøres på en rationel måde, det er klart nok, men det vil sikkert kunne lade sig gøre at finde ting, der for mange vil synes for bekostelige i forhold til de økonomiske størrelser, der skal afvejes hermed. Vi finder, det kan være af betydning, at man ser på sådanne forhold. Desuden vil der også kunne fremdrages eksempler på, at en administration set ud fra et offentligt synspunkt burde og kunne rationaliseres væk. Men hvor denne rationalisering f. eks. ville påføre erhvervslivet eller en befolkningsgruppe lokalt eller på anden måde større byrder eller større omkostninger, end det offentlige sparer, har det naturligvis ingen mening. Det må være samfundets samlede omkostninger, der er afgørende i forhold til nødvendigheden og den pris, der må betales.

Jeg har alene talt om statens rationaliseringsbestræbelser, men naturligvis er kommunernes af lige så stor betydning for befolkningen; derfor må også kræfterne koordineres i den lovgivning og administration, der finder sted herindefra. Der er ikke nogen tvivl om, at uanset om det er staten eller kommunerne, har det akkurat den samme betydning for skatteyderne.

Den tekniske udvikling giver os rige muligheder, og jeg skal ikke prøve at sige mere om dette, men kun nævne, som jeg også gjorde før, at jeg ligesom hr. Langkilde finder, at man på nogle af disse områder